

DAHAVSKI POROČEVALEC

Stev. 9

Dachau, dne 11. maja 1945

Broj 9

PARTIZANI - ZGLED POZNEJŠIM POKOLENJEM

POHVALA MARŠALA TITA NAJHRABREJŠIM MED HRABRIMI - ZAGREB JE PADEL BREZ BOJA

RADOST NAD OSVOBOJENJEM LJUBLJANE IN ZAGREBA

BEOGRAD, 11. maja. - Maršal Tito je izdal na vse armade jugoslovanske vojske dnevno povelje ob koncu zmagovite vojne in v njem podčrtal veliki pomen zmage za Jugoslavijo. Naglasil je z izrazj zahvale dela partizanov od početka bojov do zmagovitega konca in jih postavil za zgled kasnejšim pokolenjem kot znak velike požrtvovalnosti in zavesti, da ustvarjamo z velikanskimi napori temelje nove, mlade, demokratske federativne Jugoslavije. Danes pa pričonja izgradnja te težko priborjene države. Potem, ko so se nam pridružili še Trst, Reka, Istra in Primorje, bo treba storiti vse, da se na vseh poljih zagotovi napredek vseh jugoslovanskih narodov in ob enem mirno in prijateljsko sožitje vseh balkanskih ljudstev.

BEOGRAD, 11. maja. - Maršal Tito je izrekel 2., 3. in skupni odločkov 1. in 2. armade zahvalo zaradi velikih uspehov, ki so jih dosegle v zadnjih dneh vojne. Druga armada je najprej počistila ozemlje med Uno in Kolpo in potem med Savo in Krko pod vodstvom gen. por. Koče Popovića in gen. mjr. Vukanovića in Vučkovića; tretja armada je izvedla obsežne operacije severno Save od Bjelovara vse preko Vražđina in Ormoža do Ptuja in Krapine. Armadi poveljuje gen. por. Kosta Nadž in sodeluje jo general Jerković in polk. Šibelj. Skupina 1. in 2. armade je potem s hitrimi pokreti objela zagrebško področje in prisilila Zagreb h kapitulaciji. Mesto je padlo v jugoslovanske roke brez boja in nepoškodovano. Skupini je poveljeval gen. por. Koča Popović ob sodelovanju gen. mjr. Galčevića, Vukanovića, Vučkovića, Morāce, Todorovića in polk. Lomparja.

BEOGRAD, 11. maja. - Glavni štab javlja, da zasledujejo naše čete umikajoče se Nemce proti zapadu in so dosegle črto Maribor - Lipnica. Popolnoma razbita je bila 41. nemška in 13. ustaški polk; ostali deli umikajoče se skupine so se razšli v neredu.

BORIS KIDRIČ - PREDSEDNIK PRVE NARODNE VLADE ZA SLOVENIJO.

LJUBLJANA, 11. maja. - V Ljubljani se je osnovala prva narodna vlada za Slovenijo, katere predsednik je tov. Boris Kidrič.

LJUBLJANA, 11. maja. - Včeraj, 10. maja je bil na Kongresnem trgu ogromen narodni zbor, ki se ga je udeležilo vse mesto. Bela Ljubljana doslej še nikdar ni doživela takega slavlja in navdušenja, kakor to pot, ko je vse prebivalstvo Slovenije ob prisotnosti svoje narodne vlade vzklikalo demokratski federativni Jugoslaviji, maršalu Titu, rdeči vojski, Stalinu, zavezniškom in zedinjeni, nikdar več deljivi Sloveniji.

ZAGREB, 11. maja. - Včeraj je zagrebški radio pozval vse državno in samoupravne namočence in tudi vse ostale, kjerkoli zaposlene delavce in obrtnike k rednemu delu po uradih in obratih, kor jo napočil čas resnega, neprekinjenega dela. Tukaj - šnja radijska postaja je oddajala ob 21.00 lepo aranžiran koncert kult.-prop. odseka 2. jugoslovanske armade.

BEOGRAD, 11. maja. - Medtem, ko so vsa jugoslovanska mesta dajala z velikimi manifestacijami duška veselju nad osvobojenjem Ljubljane in Zagreba, je prišla vrh tega še vest o zmagovitem koncu vojne. Kakor elektrika je vest planila med narode in že drugi dan so se vršile velike skupščine naroda v Skoplju, Podgorici in Ljubljani. Marsikje so gledališča priredila brezplačne slavnostne predstave v proslavo tega velike dogodka.

BEOGRAD, 11. maja. - Iz vojaških krogov se doznava, da je z osvoboditvijo Ljubljane in še nekaterih manjših krajev na raznih koncih izvršeno prvičkrat zedinjenje vseh slovenskih pokrajin v svobodni federativni demokratski Sloveniji z glavnim mestom Ljubljano, zibelko partizanskega gibanja, mestom, ki je pretrpelo vse muke okupacije, progonov, streljanj in koncentracijskih taborišč, ker je verjelo v zmago pravice. Bógato je sedaj poplačana ta vera.

BEOGRAD, 11. maja. - Pri poročilu o zavzetju in zasedbi Zagreba je tukajšni radio zlasti naglasil, da se je pri tem odlikovala 45. jugoslovanska divizija, sestavljen večinoma iz Srbov, pod poveljstvom generala Koče Popovića. Toda ugotovitev, da se je prav tako pri svoječasnih bojih in zasedbi Beograda najbolj izkazala 13. proletarska brigada, ki so jo tvorili najboljši hrvatski partizani, je ponoven dokaz, da so resnično odločeni vsi narodi Jugoslavije, da vzajemno in složno očistijo vso državo neljubega tujca in domačih njegovih privržencev in podreptnikov.

GENERAL KVEDER O TRSTU

LONDON, 11. maja. - Dpisnik "Times" Harrison priobčuje izjavo komandanta Trsta, gen. por. Dušana Kvedra, o pripadnosti tega mesta Jugoslaviji. General Kveder je izjavil, da bo Trst zavzemal v okviru Jugoslavije popolno avtonomno stališče ob popolni enakopravnosti slovenskega in italijanskega življa in jezika. Prihod Novozelandcev v mesto ima popolnoma nepolitičen značaj in samo namon, da zagotovi s pomočjo tržaškega pristanišča po železnicah in cestah, vodečih iz Trsta, nemoteno in pravilno oskrbovanje angleskih in ameriških zasedbenih čet v Avstriji. Končrešitev tržaškega vprašanja pa itak vsebuje mirovni sporazum, ki ga je potrdila konferenca v San Franciscu. General Kveder je še dodal, da je bil Trst zaseden po jugoslovanskih četah 4. armade, ki so osvojile do prihoda novozelandskih čet vse mesto, pobile nad 4000 Nemcev in jih 12.000 ujele. Samo tržaško trdnjavo pri Sv. Justu in Opčine so pomagali Novozelandci zasedeti. Naše čete so nonda predrele v Trst, potem ko so na mimohodu mimo Reke premagale dve nemški diviziji.

ZAHVALA MARŠALA EISENHOWERJA PARTIZANOM ZAPADNIH NARODOV

Delež francoskih, belgijskih, luksemburških in nizozemskih partizanskih oddelkov na zmagi

LONDON, 11. maja - Vrhovni poveljnik zavezniških čet na zapadu, maršal Eisenhower, je naslovil na vodstva francoskih, belgijskih, luksemburških in nizozemskih partizanskih oddelkov toplo pisano dnevno povelje, v katerem čestita partizanom na osvoboditvi njihovih domov in jim izreka zahvalo za neprecenljive zasluge, ki so jih izkazali zavezniškim armadam z bojnimi, sabotaznimi in drugimi dejanji.

LONDON, 11. maja - Min. predsednik Churchill bo imel svoj govor ob priliki petletnice predsedovanja angleškemu ministrskemu svetu v nedeljo ob 21.00.

LONDON, 11. maja - Vojna Angliji nikakor ni prizanesla. Po poročilih, ki so bila sestavljena na osnovi izvidov pri poškodovanih hišah, je bilo skupno porušeno okoli 5 milijonov hiš, ki se bodo morale sedaj obnoviti. Za to namene bodo porabili razna gradiva, med njimi tudi aluminij; iz aluminjskih plošč nameravajo postaviti nad 50 tisoč hiš. Pri obnovitvenih delih bodo prvenstveno zaposleni nemški vojni ujetniki. Prehranjevalno ministrstvo bo pričelo polagoma zviševati prehranitveni obrok za posameznika, ker se pričakuje, da bo dotok hrane v najkrajšem času pričel.

LONDON, 11. maja - Prihodnji teden bosta obe zbornici angleškega parlamenta naslovili na kralja Jurija VI. spomenico hvalečnosti vsem evropskim narodom in ga naprosili, da se z njo soglasi, nakar bo odposlana vsem evropskim narodom oziroma njihovim narodnim zbornicam.

LONDON, 11. maja - Britanski veliki vojni svet je izdal posebno spomenico angleški vojski; v njej izreka vsem angleškim vojakom in zlasti vodstvu vojske toplo zahvalo za vse žrtve in napore med vojno, ki se je tako zmagovito končala. Spomenica zlasti poudarja dejstvo, da je vojska tudi v najtežjih trenutkih ohranila razum in s tem pripomogla v znatni meri za premaganje teškoč.

LONDON, 11. maja - Splošna obvezna vojna dolžnost za vse državljane Velike Britanije ostane v veljavi do dokončanja vojne z Japonsko.

ZASEDBA ČESKE IN NORVEŠKE

MOSKVA, 11. maja - Iz dnevnega povelja maršala Stalina: Nemške čete se razen v Češki povsem redno predajajo. Popolnoma je končana zasedba Kurlandije. - Čiščenje Češke po nemških četah, ki niso ubogale kapitulacijskega ukaza, se je energično pričelo. Do sedaj smo očistili nekaj mest v praški okolici in pri tem zajeli 62.000 ujetnikov. - Naše čete so nadalje zasedle danski otok Bornholm, kjer sodelujejo skupno z danskimi oblastmi. - V okolici Gradca so se sestale sovjetne čete z angleškimi, ki so prispele od zapada.

NEW YORK, 11. maja - Na področju ameriških čet v Nemčiji in Avstriji ni bilo pomembnejših bojnih dejanj. Čete VII. armade so zajele zopet nekaj nacističnih prvakov in njihovih quisslinskih pomočnikov.

LONDON, 11. maja - Današnje vojno poročilo javlja zopetno zasedbo Normandijskih otokov po petletni nemški okupaciji. Prebivalstvo je priredilo osvoboditeljem navdušen sprejem. - Nemške podmornice se javljajo. Včeraj je priplula v neko angl. пристanišče prva izmed njih; mostvo je bilo internirano, brod postavljen pod stražo poljske vojske. Kasneje so se javile v Angliji še 4 podmornice; prispele so z nemško in anglesko zastavo. - Posadke otokov Kreta in Miloš v Egejskem morju so se 10. maja predale zaveznikom. - Zasedanje Nemčije se je pričelo izvajati po načrtu, ki je bil izdelan za pripravo popolne kapitulacije. -

LONDON, 11. maja - Zavezniške čete so prispele v Oslo in Bergen ter zasedle Narvik in Drontheim. Vse nemške čete so bile razorožene. - Nemške čete odhajajo iz Belgije, Nizozemske in Danske v nemške, po Angležih zasedene pokrajine, kjer bodo popolnoma razorožene.

USODA ČETNIKOV

LONDON, 11. maja - V Gorici se je predalo ameriškim četam 15.000 Mihajlovičevih četnikov, Mihajlovica pa ni bilo zraven. Po razorožitvi so bili četniki odpeljani v internacijo v Italijo. Zavezniki so sklenili, da bodo vse jugoslovanske oborožene oddelke, ki ne pripadajo v okvir armade Maršala Tita, in jih odvedli v internacijo izven Jugoslavije.

LONDON, 11. maja - Iz glavnega poveljstva poročajo, da je preseglo število nemških vojnih ujetnikov na zapadnem bojišču od pričetka invazije 6. junija 1944 do konca vojne 4 milijone vojakov, podčastnikov in častnikov.

VOJNA NA DALJNEM VZHODU

Komaj sta minila dva dneva po koncu vojne v Evropi, že se kaže, da so zavezniki trdno odločeni, pospešiti tudi na Daljnem Vzhodu konec vojne in poraz Japonske. Iz izjav vodilnih mož Anglije in Amerike se da napraviti zaključki, ki potrjujejo to domnevo. Vojne z Japonci so bo udeležila tudi Francija z večjim številom prostovoljskih divizij. Vojna, ki je do danes že ves čas v znamenju vedno ožjega obkroževanja japonskega matičnega otocja in zasedenih kitajskih pokrajin, je stopila po zasedbi Birmanije v odločilni stadij glede osode Malajskega polotoka in po približanju avstralskih in ameriških čet velikim otokom Java, Borneo in Celebes in po skoraj popolni zasedbi Filipinov v izhodni položaj za naskok na Japonsko. V kratkem smemo pričakovati, da bodo armade maršala Mac Arthura in brodogojca admirala Nimitza pripravljene in bodo nato tudinudarile.

NEW YORK, 11. maja - Minister Stimson je izjavil, da se bo s daj vsa sila zaveznikov vrgla na Japonsko. Glavna japonska armada je še vedno premalo dotaknjena, da bi jo mogli smatrati dozorelo za poraz. Treba bo še mnogo naporov, da cilj doseže.

NEW YORK, 11. maja - Za izvedbo uspešnega bombardiranja Japonske bodo pršli v postev najtežji bombniki z večjimi in jimi bombami, kakor so bile kdaj metane na Nemčijo. Vrnili so se sedaj končano poskušnje z raznimi raketnimi letali in pričakujejo veliki uspehi zlasti od bombniške tipe P 80.

PARIS, 11. maja - Vojne z Japonci so bo udeležila tudi Francija. Zaenkrat je udeležba omejena na prostovoljce, ki se ji je do danes priglasilo izredno veliko število ter sta dve diviziji, skupno okoli 30 tisoč mož že pripravljeni za odhod na Daljni Vzhod.

Kalkutta, 11. maja - Dosedanji uspehi zavoziškega bombardiranja japonskih matičnih otokov se kažejo. Nad 3 milijone japonskega prebivalstva je brez strohe.

SPOMENICA MEDNARODNE NOVINARSKÉ ZVEZE

LONDON, 11. maja - Predsedstvo mednarodne novinarske zveze naslovilo na konferenco v San Francisco posebno spomenico, v njej se naglasi nacelo, da bodi svobodna izmenjava poročil in vesti temelj vsega mednarodnega prijateljstva; na tem temelju se bo gotovo doseglo na vseh področjih sporazumne lo v vseh, četudi se tako zapletenih vprašanjih.

LONDON, 11. maja - Britanska vlada bo zbrala vse spiske velikih priporočnikov iz nemških koncentracijskih taborišč in jih poslala vladam vseh evropskih držav.

RUSIJA V EVROPI

"Mi Rusi imamo dve domovini :
našo Rusijo in Evropo."
F.M. Dostojevskij.

Rusija prihaja v Evropo - po besedah F.M. Dostojevskega - v svojo drugo domovino. Tretjič se odpira Evropa, a prvič stopa vanjo v tistem poslanstvu, ki ga ji je določila zgodovina.

Prvič je stopila Rusija v Evropo v 10. veku, ko se je postalila stepskega pasu na robu Balkana, odkoder je odrinila pastirske narode, ki so v zaporednih valovih hiteli iz Azije skozi Kaspiška vrata v Panonsko nižavje. S tem se je neposredno primaknila Bizancu, odkoder je prejela prve kulturne pobude in krščanstvo v narodnem jeziku. Žal je bil ta stik le trenoten. Nove sveže azijske tolpe so se le prekmalu zopet vrnile med Rusijo in Bizanc in so s tem preprečile, da bi kulturno oplojena Rusija posredovala Evropi bogatstvo bizantinske kulture. Tako je v Evropi zavladal že tedaj nasilni germanski duh, ki se je izživil v težnji, da podjarmi sosedne Slované in proglaši iz Rima svetovni rimski Imperij.

Drugič se je približala Rusija Evropi v dobi Petra Velikega. Že prenos prestolnice na zahod, na Baltik, je znak približanja Evropi. To je doba Rusije kot velesile, ki za Katarino II. že soodločujočo posega v balkanski in poljskih zadevah in končno s svojo zmago pri Berezini reši evropske narode Napoleonove tiranije.

Do zadnje svetovne vojne jo bila Rusija Evropi sicer odprta, sprejemala je njene duhovne in kulturne vplive, docim sama ni iskala poti na zahod. Po svetovni vojni in revoluciji se je Evropi docela umaknila, se zaprla vase in zorela. V teh letih, ko je Evropa notranje razpadala, in ni našla v sebi dovolj sile za lastno duhovno in politično rešitev, je Rusija trpela in se očiščevala ne le zase, marveč za vso tisto Evropo, ki je slutila za rusko uganko rešitev evropskega človeka v duhovnem in materialnem oziru. Tako pot uničenja vsega starega in gnilega je mogla napraviti samo Rusija. Pot revolucije, pot do preosnove človeške družbe, ki jo je sicer začrtal zahodni evropski človek, je mogla prehoditi samo ona. Tako je v strašnem trpljenju in notranjem čiščenju, ki ga je prinesla revolucija, našla sebe in dozorela za svoje poslanstvo v Evropi.

Danes prihaja Rusija v Evropo v zmagovalnem pohodu, kakršnega ne pomeni zgodovina. Kako grozotno je to dejstvo za tisti politični in vojaški del Evrope, ki je pričakoval nasprotno, ki se je leta in leta na skrivaj in javno pripravljaj na vojni pohod proti njej, ki je leta in leta oznanjal z vsemi propagandnimi sredstvi pravo "križarsko vojno" proti Rusiji, ki je z najbolj izmišljenimi lažmi kazal svetu spacceno in zlagano podobo dela in življenja ruskega človeka in sveta.

Kako do dna pretresljiva je zmagovalna pot ruskega človeka v svojo drugo domovino za tisti evropski kulturni svet, ki ni poznal ruske duše in je videl tragiko Evrope v ogroženosti njene kulture in njenega človeka od ruske "stepne kulture" in "sprednjega človeka".

Rusija je danes v Evropi, kamor je prišla kot prvobornateljica proti fašizmu, kot osvoboditeljica milijonov in milijonov ljudi izpod najhujših krvoločne sužnosti, kar jih pomeni zgodovina. Mi prišla v Evropo kot imperijalistična sila, kakor je šla fašistična Evropa proti njej. Prišla je kot nosilka

boljšega in v 25 letni bombi preizkušenega družabnega reda, kot rešiteljica pred nasiljem; prišla je kot opomin vsem, ki bi se kdaj v bodoče skušali z nasiljem vladati in gospodovati, prišla je s poslanstvom miru, s poslanstvom, ki ne predstavlja nasprotja med vzhodom in zahodom, marveč spravo vzhoda z zahodom, sintezo vsega, kar bo po tej vojni ohranil zahod iz svojega sveta očiščenega in vrednega z neusohliji - vimi vrednotami vzhoda.

Če je propadli sistem evropskega, zlasti nemškega fašizma pojmoval svet kot imperijalistično voljo germanskega človeka, življenski prostor kot simbol pohlepa po tuji zemlji in mir kot besedo za mrtvaški mir zaslužjenih in potepanih narodov, pomenja ruskega človeku beseda mir dvojje: Mir in svet; torej mir, ki naj vlada na svetu, izpolnitev vseh tistih pogojev, ki prinašajo svetu mir. V tem je še posebej izražen pomen ruskega prihoda v Evropo in veličina njenega poslanstva v njeni drugi domovini - Evropi.

Za-to jo sprejemamo z vso voljo in jo pozdravljamo iz vseh trpečih in prečiščenih duš.

J.D.

V A N Ž I C A

Van žica se teško provuči. Ali ako postoji najmanjša rupica, reporter je nadje. Drug Bogdan i ja je nadjosmo i provukosmo se. Zakoracismo preko šuma i livada kraj žuboreče reke. Bili smo oduševljeni i opijeni bujnim ritmom prirode, što oko nas pulzira. O, kako smo željni svega mi logorci što čamimo po izgazenoj i ispljuvanoj zemlji naseg niskog prostora. Mi, što buljimo oči, da kroz žice dobijemo neki uti - sak izvana. Mi, što nam bodljikave žice bodu zenice umorno od uzaludnog traženja i onoga, čega svako živo stvorenje ima u izobilju. "Od oduševljenja bi skocio u ovu reku," kaže razdragano Bogdan. "I ja bih je zagrlio".

Prodjosmo preko polurazrušenog mosta i nesigurni, kao deca, što počinju hodati, krenusmo u grad Dachau. Ali kada osetimo, kako nas sa strahom i poštovanjem gledaju i serviraju nam nude informacije - isprismo se i čvrste kročismo. Bogdan nabi svoju titovku na vedja i suvereno krenu kroz svet, što se sklanjaše. Ja pomilovah jednog dečka, a on za drhta i preblede, gotov da zaplače. "Ne plaši se dečko, mi smo ljudi," teši ga Bogdan. Do skoro su nas ti dečaci pijavali, kad smo postrojeni išli na radove. Ali novim i ljudskim vaspitanjem i oni će postati ljudi.

Pred opštinom mnogo sveta. Pred mesarnicom mnogo sveta. Vidi se mnogo logoraca, što u ulozu gradske policije drže red. I predsednik je naš kolega - jedan Hamburžanin. Pošto osetismo, da smo i ipak neki činioći i da bi što više videli, udjosmo, da zahtevamo neko prevozno sredstvo. Pred vratima veliki red sveta. Mi već godinama čekamo, neka sada budemo prvi "progura se Bogdan i ulazimo. Amerikanac nas lepo priml ali nadje i lep izgovor. Kaže, da bi nam dao auto, ako bi naš put bio duži. "Ih, što ne rekoh, da idemo 30 km odayde" - udari se Bogdan po čelu. Ipak smo imalu sreću. Sretamo Stahka. Tri bicikla su na raspoloženju. Par čašica konjaka prijatno zastruja tkivom. Ta kapljica me potseti, da na svetu ima još blagodat, osim one korice hleba, što smo je priželjkivali u žicama. Uputismo se prema stanici, da vidimo vagone sa loševima naših drugova. Medjutim zatekosmo samo tragove krvi. Krenusmo ka plantaži. Videsmo materijal. Drljača rata prešla je preko ove krvave zemlje. Izcupala je korov i očistila spaco

človečnog društvenog reda. Ratar okroće pljuhom krvavu zemlju, da na svetlost sunca izdaje nova zemlja i oblogorodi se novim plodovima.

Plantaža je pusta. Ne vide se više povijene siluete robija što vuku plug, što ašovima prevrću zemlju ili noktima čupaju korov. Dosta je kapi krvi i znoja godinama kapalo na plantaznu zemlju iz izcrpelog organizma drugova. Te kapi su se pretvarale u teške milione, koje su primile kase Nacista. Oni što su vitlali bičem nad povijenim grbačama, morace malo da bič zamene ašovom. Pred ulazom "Wild Parka" leži oborena stražarnica. Tamo gde je zločinacki general Pol suncao masni trbuh, odmaraju se Amerikanci. Obilazimo izvesna njegova bivališta ne bi li pronašli kakav dokumenat. Sve je demolirano. Uzimam jednu njegovu fotografiju. Doznajemo da negde u sumi leži leš jednog našeg druga. Tražimo ga. Neki, što staju na plantaži voć su ga našli. Bogdan mu otkopčava odelo, ali nema rane. Nema ni broja. Na puloveru piše "Kantoch bl. 28/3." Po izmršavelom telu dvadesetogodišnjeg mladica mile mravi. Odvezeše ga. Izlazimo iz šume. Dvojica uniformisanih mladica opterećeni ruksacima nastoje da izbegu susret. "Moramo ih legitimisati — predloži Bogdan. I nadjosmo se pred mladima nacistične službe rada. Bogdanov "klijent" poslušno diže ruke a moj mi drsko reče "Ab, Mensch"! Raspalim žutokljuncu šamar, ali on užmice sa stisnutim pesnicama. Moram i ja da stisnem posnicu. Iz stražnjeg džepa mu vadim revolver. Sad mi bi jasno zašto mu je savest bila nečista. Revolver je prazan. Ne nadjosmo metaka. Nadjosmo sliku njegove majke. I u borbi osećaj o rešavanju sudbine mladica — odlučimo da ga ne prijavljujemo. Majka ga čeka tamo negde kod Augsburga. Čeka ga i novo društvo, koje će od njega stvoriti novog čoveka i izleciti ga od otrovne injekcije nacionalsocializma. Premlad je.

Dolazimo na strelišto, gde su mitraljezima postreljeni 20 ruskih oficira. To su bili prvi oficiri koji su ovde došli. Kako smo to krasne ljude gledali sa ljubavlju i ponosom. Kako smo ih iskreno žalili, kada smo doznali o njihovom tragičnom kraju.

Pri povratku osećamo poznati zadah truljenja ljudske materije. Krematorij je daleko. Modjutim u susret nam ide povorka kola. Skidosmo kape, kao poslednji pozdrav drugovima, što ih civili voze ka kolektivnim grobnicama. Kola za kolima idu. Kročom preliveni leševi zapanjuju prolaznike, što su de. skoro skandirali "Sieg Heil!" I tako, kad čovek obilazi oko logora, oseća i vidi da iz njega radialno zrači u prostor jedan deo one tragedije, koja je skoncentrisana na uskom prostoru sistema žica i zidova. Vratismo se pokraj bombnih kaverni, pokraj gomile ratnog orudja i materijala. Gazim po rasutim metcima. I saznajemo da ti metci neće više nikada i nikoga ubiti — izazvaše u meni prijetan osećaj. U mrak stigismo u redakciju. Cela redakcija je u punom pogonu, da bi svojim listom što bolje utolila žeđ za vestima kod svojih drugova. Eto i mi donesmo jednu kap. Drugovi su razdragani kad nas vide, jer su pogrešno izvesteni da smo uhapšeni.

D.L.

FREGLED RADIJSKIH ODDAJ

Radijske oddaje: Beograjska postaja oddaja od 8,00 do 10,00 na valu 31,56 v raznih jezicima, dalje na istem valu ob 12,00, 13,30 in 13,45 (slovensko) ter potem ob 14,30 na valih 31,56, 327 in 438 m, ob 14,45 italijansko, dalje na 62,5 m ob 18,15 in 22,00 — Radio Trst se oglasa na valu 30,2 m v slovensčini, srbohrvaščini in nato italijansčini ter ob 22,45 na valu 46,5 m ponovno v slovensčini. Moskvo lahko poslušamo ob 10,45

v nemščini na valu 30,5 m in prav tako na 30,3 m ob 12,15, dalje na valu 43,5 m v slovensčini ob 21,45 in končno ob 23,30 na valih 36,4 in 41,3 m v srbohrvaščini. Pripominjamo, da smo zaenkrat priobčili case in valne dolžine, kolikor so znane ozir. smo prejeli zanje podatke od tovarišev. Ako kdo ve izmed tovarišev in čitateljev še druge postaje, oz. oddaje, naj jih uredništvu prijavi, da jih priobčimo; prav tako morebitne popravke zgornjih podatkov. Tudi po koncu evropske vojne bo londonska radijska postaja nadalje oddajala po šestkrat na dan v srbohrvaščini oz. slovensčini. Oddajni case so sledeči: ob 7,20 "Glas Amerike", ob 8,20 jutrnja oddaja, ob 13,45 opoldanska oddaja v srbohrvaščini in ob 13,45 v slovensčini; zvečer sta dve oddaji, ob 20,00 polurno vsak torek, četrtak, soboto in nedeljo, sicer samo četrturno in končno ob 22,15 nočna oddaja. Vse oddaje so na kratkih valovih 49,42 — 31,25 in 19 m.

ZA HITLERJEM IN HIMMLERJEM NI SLEDU

STOCKHOLM, 11. maja. — Uradno zanikajo, da bi bil bivši državni vodja oddelkov SS in nemiški policijski minister Himmler pobegnil na Svedsko.

BERLIN, 11. maja. — Pod rusevinami "Reichskanzlei" so delovne cete nasle 4 jako izmalicena trupla, čijih identiteta dosedaj ni mogla biti ugotovljena. Toda sumijo, da bi utegnili biti med njimi Hitlerjevo in mogoče tudi Himmlerjevo truplo.

BERLIN, 11. maja. — Doznava se, da je izvršil Martin Bormann, bivši nacoinik pisarne nacional-socialistične stranke in desna roka Hitlerja pri vseh njegovih ukrepih, samomor.

LONDON, 11. maja. — Z generalom Milanom Medićem vred so zajeli tudi njegovega brata generala Milutina Medića.

PRAGA, 11. maja. — Znani voditelj sudetskih Nemcev, dosedanjí gauleiter "Sudetenlanda", Konrad Henlein, je bil po ameriških četah zajet. Ista usoda pa je doletela tudi zadnjega "protektorja" Češko-Moravske, Franka, ki je po atentatu na protektorja Heidricha leta 1942 prevzel posle in neusmiljeno posegel v življenje češkega prebivalstva v protektoratu.

PRAGA, 11. maja. — Českoslovaška vlada je pripravila spisak vojnih zločincev, ki vsebuje preko 2000 imen raznih vodij in pomožnih vodij, ki so se žalostno proslavili v "protektoratu" v preteklih šestih letih.

Kor mnogo oddelkov na Českom in Moravskem navzlic uradni kapitulaciji nemške vojske neće položiti orozja v roke ruskih čet, ter se hočejo iz umikom rešiti v ameriško ujetništvo, so odredi vojske maršala Konjeva presli na energično čišćenje vseh predelov Češke, zavzeli vrsto mest in ujeli troje skupin nemške vojske. Čete 1. ukrajinske fronte so zasledile severozapadni del Češke, t.j. okrožja Usti nad Labom in ujelo nad 20.000 Nemcev; čete 4. ukrajinske fronte so šle bolj na vzhod in ujelo tam 45.000 vojakov; čete 3. ukrajinske fronte pa so krenile na jug, zasledile Tabor, Veseli, Budjojevice itd. in napravile tamkaj konec nemškemu odporu.

Iz naše kolonije v taborišču. Poročali smo že, da je vodstvo taborišča skienilo, ostro nastopiti proti onim, ki zanemarijo ali zapuščajo deo. Mednarodni odbor je izrekel že nekaj kazni, med drugimi sta bila kaznovana dva Jugoslovana. Kakor javljajo, bude njuni imenobjavljeni tudi v našem časopisu, najhujsa kazen bo pač v tem, da pridejo imena prizadetih v seznamih za povratak na zadnje mesto. Prodavanja tov. Skorlaka jutri dopoldne ne bo.

Ena izmed mnogih:

POT NAŠIH TOVARIŠIC IZ WOLKENBURG NA W DACHAU

Tovarišico Marijo Čelharjevo, 22 letno aktivistko OF, doma iz Šentpetra na Krasu, so domobranci aretirali 5. junija 1944 doma ter odpeljali v tržaške zapore v ulici Coroneo, nato pa je 1. avgusta nastopila dolgo potovanje iz Trsta v Oswieczyn (Auschwitz). Potovanje v zaprtih živinskih vagonih je trajalo pet dni. Takrat je bilo odpeljanih 140 naših deklet in žena. Vseh pet dni niso dobile nobene hrane, a na srečo so imele mnoge med njimi svoja živila in tako so se na neki način do Oswieczyzna prehranile. Nobena ni med potjo umrla niti težko obolela, pač pa so prispale do skrajnosti izmučene. V Oswieczynu so šle skozi običajno proceduro slaćenja, striženja, kopanja in preobleke v cape brez vsakega perila in seveda so dobile neljubne lesene polcoklje. Od prinešenih stvari jim niso pustili prav ničesar, niti živil ne. Pobrli so jim seveda tudi vse slike svoje ceve, če so jih imele pri sebi. V taborišču so bile življenjske razmere kaj hude. Tinadstropni pogradi, izmajdba nemške hitlerjevske kulture, toda še bolj tesni kakor drugje. Spale so v malih sobah, ki so bile namenjene za 4 osebe, po 10.

KOT SUZNJJE NEMŠKEGA RAJHA

"Po štirih mesecih", pripoveduje Čelharjeva, "so nas odpeljali med drugimi v Wolkenburg, mestoče blizu Drazdan, kjer smo delale v tvornici za radijske aparate. Delale smo po 12 ur dnevno, razsvetljava je bila karbidna, ki je silno nezdrava za pljuča, zlasti tudi zaradi tega, ker smo v isti tvornici stanovale in prenočevale in smo užile dnevno samo pol ure zraku, ko smo šle na takozvani apel. Pač enkrat smo bile 3 ure "na zraku". Zaradi neke malenkosti, na ovadbo neke tovarišice so nas nekako sredi meseca januarja zapodili v lahkih poletnih oblekah na mraz 18 stopinj C pod ničlo, kjer smo stale cele 3 ure; posledice mnogo pljučnic in drugih bolezní. Ko so se Rusi bližali Drazdanom, so nas naši bikiči 19. aprila ob petih zjutraj zbudili in šle smo takoj na pot iz Wolkenburga. Bile smo zelo mešana družba: Madžarske, Poljakinja, nemške ciganke. V naglici so nam razdelili nekaj oblačila, sicer pa nič. Pač pa so nas SS-ovci natovorili z živili zase, na to pa da moramo tudi me jesti, niso pomislili. Spočetka smo potovali deloma peš, deloma z železnico.

STRAHOTE UMKA PRED RUSI

Na postaji Inenlohe so nam izginili prve tovarišice, ker so nad postajo priletela ruska letala, ki so razdejala postajo. Na srečo ni nobena bomba zadela naših vagonov, v katerih smo bile zaprte, medtem ko so nas naši stražniki zapustili, da so se zašli na varno. Vendar pa se je nekaterim tovarišicam posrečilo razbiti vrata nekega voza in pobegniti iz nevarnega kraja. Nato smo isto napravile tudi ostale, poskakale iz vagonov in se razbežale po mestu in po bližnjih vozovih. Pozneje su SS-ovki in SS-ovci lovili in nas zganjali skupaj, da bi nadaljevali pot. Odpeljali smo se do naslednje postaje, kjer je bilo treba čakati železniške zveze. Čakale smo skrite v borovju, ponoči so tudi semkaj prileteli ruski letalci in s strojnimi škropili tudi naše skrivališče, ker so bržkone domnevali, da se tam skrivajo sovražni vojaki. Zopet smo se razbežale in zopet jih je nekaj zmanjkalo. Mestno poveljstvo je izdale razglas, da se morajo pobegle tovarišice v določenem roku vrniti, sicer bodo ustreljene, če jih bodo našli. Štiri nesrečnice, ki so se same javile po preteku tega roka, so tudi v resnici ustrelili.

800 KM PEŠ IN TEŠČ

Nato smo nadaljevale pot peš, 800 km dolgo potovanje. Dnevno smo hodile po 40 do 50 km. Spremljalo nas je 16 SS-ovk (neoboroženih) in 6 SS-ovcev z orožjem. Vso pot nismo dobile nič hrane, le o priliki 2 urnega dnevnega poročilka smo od kmetov izprosile včasih nekaj krompirja v oblicah. Z nami je bilo tudi precej cigank, ki so si znale pomagati, a so bile sicer docela nekolegijalne. SS-ovkam včasit moram omeniti, da so z nami lepo ravnale, a nekatere so sprico nečloveškega ravnanja z nami pobegnile z drugimi pripornicami. Dolgi marši in pomanjkanje hrane so imeli za posledico, da so nekatere tovarišice omagale in niso mogle nadaljevati poti. Take se SS-ovci postrelili. Nekega dne so tako ustrelili tri Poljakinja, izmed katerih je bila ena stara okrog 50, druga 30, tretja pa jedva 17 let. Čim dalje smo nadaljevale strašno pot, tem večje je bilo število takih nesrečnic. Navidez so jih pustili v kakem obcestnem kraju, a vse smo bile prepričane, da so jih pozneje skrivaj pomorili. Le enkrat, ko smo bile že prav blizu Dachau-a, so nam neki vojaški oddelki, ki so šli mimo, dali po pol kg kruha. To je bila edina hrana, ki smo jo dobile ves čas našega 15 dnevnega potovanja.

OD 300 JIH JE OSTALO 120

Od 380 tovarišic, ki smo odšle iz Wolkenburga, nas je prispelo v Dachau 120. Prišle smo zadnji trenutek, ko so se širile zelo grde novice glede našega konca. Pač sem tolažila s svojima dvema jugoslovanskima tovarišicama, da če nam je umreti, bomo lažje skupaj umrli. No, prišlo je drugače in rešene smo. Naše stanovanje v Dachau je tudi tesno in nezdravo, toda zdaj vemo, da je le za malo časa".

lvk.

Oslobodjenje ostrva na Kanalu završava se. Britanske trupe juče več su se iskrcale na ostrvo Guernesey. Zatekle su tamošnje stanovništvo u stanju, dostojnom najvećeg sažaljenja. Ono je odavna bilo izloženo hroničnom gladovanju. Koliko je ovo dostiglo razmere vidi se najbolje po tome, što su na ostrvu pobijeni svi psi i mačke. Nemoi su sve raspoložive zalihе hrane još prvih meseci okupacije zaplenili za svoje potrebe.

Podaci iz archiva, koje su pale u ruke savezničkih vojnih vlasti prilikom zauzimanja Nemčke, utvrđeno je da nemački generalštab nije ni imao plana o nasilnoj invaziji Engleske. Predviđeno je bilo da se britanska ostrva okupiraju tek pošto njihova vlada kapitulirala.

Med uredbami, ki so bile včeraj ukinjene po koncu evropske vojne, spada tudi ukinitve koncentracijskega priprilja v Angliji. Edino konc. taborišče je leta 1940 imelo najveć 1800 pripornikov, proti koncu vojne pa se je število znižalo samo na 50. - Upravičeno vzbuja razlika med nemško in angleško prakso nemalo začudenje. Tamkaj so pripirali le one, ki so bili res nevarni interesom vojevanja, Nemčija pa je napolnila svoja koncentracijska taborišča s tisoći in stotisoći nesrečnikov in jih je z vso neusmiljenostjo pošiljala na oni svet, ako niso bili već sposobni za prisilno delo.

DROBNA KRONIKA IZ DOMOVINE IN SVETA

PROSLAVA POBEDE U BEOGRADU

U sredo u Beogradu na Terazijama i susednim ulicama sakupio se gotovo čitav Beograd. Ogromne povorke sa muzikama i pevačkim horima, okičene sa tisuć i tisuć zastava i sa velikim transparentima stizale su sa svih strana. Terazije su prepune sveta. Ako je bilo na dan proslave 1. maja oko 250 hiljada manifestanata na ulicama u centru grada, gotovo ih juče bilo još više. Iz tisuću grla čuju se poklici Crvenoj Armiji, maršalu Titu, jugoslovenskoj partizanskoj vojsci, federativnoj-demokratskoj Jugoslaviji. Naravno pogosto čuli su se poklici oslobođenoj Istri, Trstu i slovenačkom Primorju. "Žive! Sovjetska vojska, žive! Stalin, žive! Tito, žive! naši saveznici, žive! Sjedinjene države Amerike" - svi su poklici orili su po ulicama. Spontano je manifestacija narasla do narodnog veselja ogromnih razmera - na svim stranama igraju kolo, sviraju orkestri, vojne muzike - oduševljenje je bilo upravo ogromno te je prevazilazilo sve obične dimenzije. - Mahom na neki neviđan znak ogromna masa utišava se i već se čuju zvukovi Državne himne. Posle otsviranja iste radio-stanica prenaša veliki, veoma biran program recitacija, pevanja, sviranja duvalačkih muzika itd. - Tek kasno u noć počele su velike mase, da se polako razilaze. Sa građanima Beograda, pobedu slavili su zajedno i svi seljaci i seljanke iz svih okolinskih sela, koji su došli na bogato okičenim kolima isto na Terazije. -

ZASEDANJE EVROPE

MOSKVA. Čete maršala Tolbuhina se se sastale s četami III. američke armade pri Amstettnu, ki so ga zavzele. Prav tako so bila zasedena mesta Mürzzuschlag, Bruck na Muri, Leoben. S tem so nastopile pot za zasedbo gorenje Murske doline. -

MOSKVA. - Nemške čete se v splošnem že množestveno predajajo našim edinicam na raznih delih front in pričakuje se, da v Berlinu podpisana kapitulacijska pogodba ne bo ostala samo krp papirja. Edino v Češki se Nemci še vedno upirajo in ne želijo položiti orožja. Toda obstoji upanje, da bodo ruske čete tudi tamkaj v najkrajšem času napravile red in vzpostavile mir. -

LONDON. - Nemci so predali zadnjo postojanko, trdnjavo Dunkerque, Francozom. -

PRAGA. - Po zasedbi Prage po sovjetskih četah maršala Konjeva se je pričel splošen umik nemških čet po Češki. -

AMERIŠKI VOJAKI ODHAJAJO NA ODDIH

NEW YORK. - Po zmagi namerava vojaško vodstvo ameriških armad odposlati v zaporednih prevozih okoli 3 milijone ameriških vojakov nazaj na oddih v Ameriko; v Evropi bo ostalo okoli 400 tisoč vojakov, ki bodo opravljali zasedbeno službo po Nemčiji. -

KIEL. - V lukajšnjo vojno in trgovsko luko so prispele edine angleške vojne mornarice in prevzele vse nemške brodeve ter razvile na admiralitetni zgradbi zavezniške zastave. -

NA RAZVALINAH BERLINA

BERLIN. - Pretresljiva slika, ki jo nudi glavno mesto Nemčije, potrjuje, da obstoji Berlin danes samo še po imenu, sicer pa predstavlja samo še ogromen kup razvalin raznih palač, cerkva, spomenikov in drugih javnih in zasebnih poslopij. Za bivanje ni sposobna skoraj nobena hiša več, število prebivalstva se je zmanjšalo od skoraj 5 milijonov na manj kakor polovico. Zavezniška letala in točka artilerija so ta-

ko temeljito opravili svoje delo, da se marsikje v mestu komaj pozna, kje so stale hiše. Zlasti pa je prizadeto središče, kjer so bile najznamenitejše zgradbe, kakor kajzerski grad, palača "Reichkanzlei", različna ministrstva, državna opera itd. Tudi "Braniborska vrata" predstavljajo danes samo kup razvalin. Vsak promet po mestu je skoraj nemogoč, ker so ulice natrpene z raznimi prevrnjenimi oklepniki, tramvajskimi vozovi, trolleybusi. Tudi podzemeljska železnica se je na mnogih mestih podrta in pogrèznila ter potegnila za seboj cele bloke stanovanjskih hiš. Trmoglavost nemškega vodstva, ki je odgovorno za usodo Berlina, se je morala samo na ta način zlomiti; žrtev pa bo moralo prenesti berlinsko prebivalstvo, ki ni imelo niti odločnosti niti volje, da samo od sebe odstrani to vodstvo. -

VELIKA SELITEV SE PRIČENJA

Iz komunikeja štev. 8. ki ga je izdal Mednarodni odbor dne 11. maja, sledi, da bo v teku naslednjih dveh treh dni izseljeno iz taborišča 4650 pripornikov, ker so bile za nje odrejene poslopja izven taboriščnega ozjega območja. Med narodnostmi, ki bodo preseljene so: Nizozemci, Grki, Albanci, Turki, Bolgari, Avstrijci, Luksemburžani, Norvežani, Romuni, Francozi, Španci in Madžari; vsaka narodnost ima odrejene svoje prostore. Nacionalni odbori bodo morali danes sestaviti posebne oddelke, ki bodo prevzeli čiščenje in pripravljanje prostorov za svoje skupine. - Nadalje opozarja Mednarodni odbor, naj se pospeši sestavljanje vpašalnih pol, ker se bo na ta način pospešilo dalo za repatriacijo pripornikov. - Številčno stanje taborišča je znašalo 11. maja: skupno 30.600 pripornikov, izmed njih v revirju 4.100 in v ameriškem hospitalu 1.358 oseb. - Iz tega izkaza vidimo, da se dnevno večja število bolnikov, ki so bili iz revirja preseljeni v ameriško taboriščno bolnišnico. -

Delo izobraževalnega krožka. - Ponovno opozarjamo čitatelje na predavanje tov. Škerlaka "Zakaj hočemo novo družbo", ki se bo vršilo pred 2. blokom v soboto ob 9 uri. Opozorite na to tudi druge tovariše in pridite v čim večjem številu. -

"Dahavski poročevalec" med vojniki ameriške vojske. - Da vzbuja naš list razen med Jugoslovani tudi pri tovariših drugih narodnosti veliko pozornost, je znano. Nič manj zanimanja pa ne kažejo zanj tudi vojniki ameriške vojske, ki nam je prinesla rešitev. Med njimi so tudi nekateri rojaki, ki jim je Amerika postala druga domovina, pa se nekateri rojaki, ki so v ameriško vojsko vstopili šele nedavno - jugoslovanski vojniki, ki so v ameriško vojaško suknjo prišli iz nemških ujetniških taborišč. Tako se v Dachau nahajajo Milan Basta in Todor Davidović iz Bosanskega Milanovca pri Sanskem mostu, Miroslav Mitrović iz Kaludjerova pri Beli Crkvi, Djuro Birman iz Subotice, Budimir Ranković iz Volujea pri Sabcu, Emil Zvekić iz Melenca v Banatu, Bane Velčić iz Lozanov pri Slunju in Dragoljub Mijatović. Vseh osem se je leta 1941 znašlo v nemškem ujetništvu, ki jih je dovedlo v Francijo, kjer so jih novembra lani osvobodile ameriške čete. Zdaj služijo kot prostovoljci v ameriški vojski. -

Dachavska kronika. - Vse tovariše, ki so v taborišču doživeli zapisa vredne dogodke ali so slišali o njih, prosimo, naj se javijo blokovnim zaupnikom. Zbrati hočemo gradivo o trpljenju našega naroda po taboriščih za posebno knjigo. -